

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : ความรับผิดชอบของผู้อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าต่อผู้บริโภค
ชื่อผู้เขียน : นายสราวุธ วัชรพงษ์ไพฑูรย์
ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา : 2550

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. รองศาสตราจารย์นิวัฒน์ มีลาภ ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทร เฉลิมสันต์

เดิมกฎหมายเครื่องหมายการค้าของไทย คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 การอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้า ไม่สามารถยื่นขอจดทะเบียนได้ เพราะเป็นการขัดกับแนวคิดและเจตนารมณ์ของกฎหมายเครื่องหมายการค้าในอันที่จะทำหน้าที่บ่งระบุให้ประชาชนทราบถึงแหล่งกำเนิดและคุณภาพของสินค้า เนื่องด้วยในปัจจุบันรูปแบบของธุรกิจและแนวปฏิบัติทางการค้า (Commercial Practices) ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์จากเครื่องหมายการค้าไม่ว่าในรูปแบบของการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้า ซึ่งถือเป็นธุรกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในวงการธุรกิจการค้าและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจมหาศาล ทั้งนี้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศต่าง ๆ ได้ให้การยอมรับและคุ้มครองเกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้า

กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าขึ้นว่า สัญญาอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าต้องมีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดที่จะทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถควบคุมคุณภาพของสินค้าของผู้ขอจดทะเบียนเป็นผู้ได้รับอนุญาตได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณชนมิให้

สืบสวนหลงผิดในแหล่งกำเนิดหรือคุณภาพของสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้น ๆ และเพื่อรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียงและความนิยมเชื่อถือในเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าเอง

จากการศึกษาเรื่อง “ความรับผิดชอบของผู้อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าต่อผู้บริโภค” พบว่า

1. กรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่ทำหน้าที่ควบคุมคุณภาพของสินค้า หรือควบคุมคุณภาพของสินค้าจนถึงขนาดเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต โดยการส่งตัวแทนหรือเข้าควบคุมคุณภาพของสินค้าด้วยตนเองโดยตรงในโรงงานของผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้า หากสินค้าที่ผลิตภายใต้สัญญาอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าเกิดความบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจหรือทรัพย์สินของผู้บริโภค ผู้บริโภคที่ได้ความเสียหายดังกล่าวสามารถเรียกร้องให้เจ้าของเครื่องหมายการค้ารับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความบกพร่องของสินค้าได้ โดยอาศัยหลักกฎหมายในเรื่องละเมิด แต่มีอุปสรรคในเรื่องภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อของเจ้าของเครื่องหมายการค้า

2. กรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าควบคุมคุณภาพของสินค้าตามสัญญาอนุญาตดังกล่าวแล้ว หากสินค้าที่ผลิตภายใต้สัญญาอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าเกิดความบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจหรือทรัพย์สินของผู้บริโภค ผู้บริโภคที่ได้ความเสียหายดังกล่าวไม่สามารถเรียกร้องให้เจ้าของเครื่องหมายการค้ารับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความบกพร่องของสินค้า โดยอาศัยหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า ความรับผิดเพื่อละเมิด ความรับผิดในฐานะตัวการ ตัวแทน รวมถึงกฎหมายเครื่องหมายการค้าและกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคได้

3. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ควรกำหนดบทนิยามศัพท์คำว่า “ผู้ผลิต” ไว้โดยชัดแจ้งอย่างเช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการตีความ

ผู้เขียนจึงได้เสนอแนวทางเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวอันจะเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนี้

1. ให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 โดยกำหนดโทษทางอาญาในกรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าละเลยไม่ควบคุมคุณภาพของสินค้า ภายใต้อำนาจอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้า
2. ให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 โดยกำหนดนิยามศัพท์ของคำว่า “ผู้ผลิต” ให้หมายความถึง “บุคคลใด ๆ ที่แสดงตนว่าเป็นผู้ผลิตสินค้าโดยการแสดงชื่อของตนบนสินค้า หรือใช้เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้น” ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในการตีความกฎหมาย
3. ให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ในส่วนการคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก โดยกำหนดให้ฉลากของสินค้าที่ควบคุมต้องระบุข้อความ ดังนี้
 - (ก) “เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่อนุญาตให้บุคคลอื่นใช้เครื่องหมายการค้าผลิตและจำหน่ายสินค้า ภายใต้อำนาจอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้า”
4. ให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. . . . โดยควรกำหนดบทนิยามศัพท์คำว่า “ผู้ประกอบการ” ให้หมายความรวมถึง “ผู้อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้า” ด้วย

In the past, the law governed Thailand's trademark matter was Trademark Act B.E. 2474. At that time, the licensing of the trademark to used by a third party could not be registered since it was deemed to be contrary to the principle concept and function of the trademark law which was to indicate public of the origin and quality of a product. At present, as business models and commercial practices has rapidly changed, especially those concerning intellectual property, a trademark owner can in many ways commercialize his/her trademark including licensing the trademark rights. Such transactions are extremely important and valuable in terms of business practices and economic as a whole, noted that the laws of many countries' and regulations have legalized and protected the licensing of trademark rights.

In view of new requirements, a new Act regulating trademark has been promulgated. The licensing of trademarks in Thailand is now regulated by Trademark Act B.E. 2534 (C.E. 1991). This Act primarily stipulates in regard to trademark licensing rights that licensing agreement shall provide the means or conditions whereby the licensor can retain control over the quality of products produced by the licensee under the original trademark. This requirement is to prevent the public from being confused in regard to a product's place of origin or quality, yet at the same time allowing for the product in question to maintain an aura of renown and reliability.

Having intensively studied the legal issues regarding trademark licensing and the liability of licensors to consumers, this researcher has drawn the following conclusions:

1. The first consideration is in regard to cases in which the trademark licensor did not exercise sufficient quality control or delegated quality control to a representative or exercised direct control in a licensee's factory in which the product is being produced under a licensing agreement. Under such circumstances, if product defects cause damages to the life, health, well-being, state of mind or property of a consumer, the latter may seek damages from the licensor pursuant to the law of torts.

However, such a claimant may have the burden of proof in regard to intention or negligence on the part of the licensor.

2. In cases in which the licensor exercises quality control as provided by the licensing agreement, the consumer may not be able to seek damages

on the basis of defects in such goods on grounds set forth in provisions of the Civil and Commercial Code under the rubric of torts and agents. By the same token, such a claimant may not seek damages on grounds provided by provisions of trademark law or consumer protection law.

3. The Consumer Protection Act B.E. 2522 (C.E. 1980) as amended by the Consumer Protection Act (No. 2) B.E. 2522 (C.E. 1998) should be provided an explicit definition of “producer” as providing in English law to avoidance of problem in legal interpretation.

Therefore, the researcher stipulates measures potentially conducive to solving this problem. A solution to this problem would go far in protecting consumers in this connection.

1. A proposal is made to amend the Trademark Act B.E. 2534 (C.E. 1991) as amended by the Trademark Act (No. 2) B.E. 2543 (C.E. 2001) to criminalize the trademark owner who does not exercise his/her right to control the quality of goods produced under the licensing agreement.

2. A proposal is also made to amend the Consumer Protection Act B.E. 2522 (C.E. 1998) so as to provide an explicit definition of “producer” as “any person presenting himself as a producer of goods either by providing his name on goods, or utilizing the trademark or other marks in connection with such goods.” This proviso is essential to the avoidance of potential hermeneutical problems in interpreting the legal force of the proposed amendment given above.

3. It is additionally proposed to amend the Consumer Protection Act B.E. 2522 (C.E. 1980) as amended by the Consumer Protection Act (No. 2) B.E. 2522 (C.E. 1980) in the provision protecting consumer through forcing adherence to specific label requirements for legally regulated goods or commodities. Included in the requisite labels should be the name of the trademark owner who licenses a licensee to produce and/or sell goods under a trademark licensing agreement.

4. The definition of “producer” in the draft of unsafe goods Act should included the trademark licensor.